

Školská spôsobilosť

CPPPaP

Slovenskej jednoty 29 v Košiciach

Zložky školskej spôsobilosti

- ❖ spôsobilosť a stav rozvoja všeobecných a praktických vedomostí, zručností a návykov, ktoré umožnia dieťaťu pokračovať vo svojom vývoji prostredníctvom školského vzdelávania
- telesný vývin
- sociálny vývin
- psychický vývin
- úroveň práceschopnosti

Telesný vývin

hľadisko telesného vývinu posudzuje detský lekár

1. vek

2. telesné ukazovatele:

- výška, hmotnosť
- somatické zmeny
- motorika
- dentizácia

Sociálny vývin

- nutná emocionálna stabilita a sociálna zrelosť
- pred vstupom do školy by dieťa malo byť schopné nadväzovať vzťahy či už s rovesníkmi, ako aj s dospelými
- deti s oneskoreným sociálnym vývojom sa komplikovane vyrovnávajú so školským prostredím, čo sa môže odraziť aj v kvalite školského výkonu

Psychický vývin

- psychická stránka školskej spôsobilosti je ovplyvnená viacerými činiteľmi
  - vrodené dispozície
  - výchova či už v rodine alebo v materskej škole
  - ak hovoríme o psychickom vývine, hovoríme o poznávacích procesoch a citoch

Psychický vývin

Vnímanie

- prechod od globálneho k analytickému vnímaniu
- dieťa je schopné z vnímaného celku vyčleniť časti a opäť z nich zložiť celok, všíma si detaily
- pozná farby a vie ich pomenovať
- vie rozlíšiť rovnaké a podobné tvary, spozoruje rôzne chyby na obrázku
- dokáže rozoznávať prvú a poslednú hlásku v slove, vie menovať slová, ktoré sa začínajú na rovnakú hlásku
- rozvíja sa zrakovo-motorická koordinácia

Psychický vývin

Pamäť

- spontánna pamäť pozvoľna ustupuje zámernej, čím sa rozvíja schopnosť logického zapamätávania
- pamäť je trvalejšia

Pozornosť

- dokáže sa sústrediť na činnosť 15-20 minút
- dostatočne je rozvinutá úroveň zámernej pozornosti, dokáže zotrvať pri určených činnostiach dlhší čas

Psychický vývin

Reč

- slovná zásoba má okolo 3 000 – 4 000 slov
- dokáže sa súvisle vyjadrovať vo vetách jednoduchých súvetiach bez agramatizmov
- správne vyslovuje všetky hlásky (prípadné dyslálie by mali byť upravené ešte pred vstupom do školy)
- zvládne vyrozprávať obsah krátkej rozprávky a rozumie jej obsahu

Psychický vývin

Myslenie

- rozvíja sa analytické myslenie
- všíma si podstatné znaky, dokáže reprodukovať predlohu,
- začínajú chápať vzťahy a súvislosti medzi javmi, príčinou a dôsledkom
- rozvíjajú sa matematické predstavy – rozlišujú viac – menej, prvý – posledný
- vedia sa orientovať v priestore - vedia kde je vpredu – vzadu, hore – dole, vpravo – vľavo
- rozvíja sa schopnosť uvažovať na úrovni konkrétnych logických operácií a oslabuje sa význam fantázie
- myslenie sa stáva realistickejšie

Psychický vývin

Emocionalita

- prejavuje sa záujem o nové poznatky a školskú prácu
- orientuje sa v hodnotovom systéme a mravných normách
- na nové prostredie a osoby si zvyká bez väčších problémov (neplače, neskrýva sa za rodičov, neuteká)
- nie je agresívne, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez hádky, vzdorovitosti

Úroveň práce schopnosti

- je podmienená jednak zrelosťou centrálného nervového systému, ako aj výchovným pôsobením, úzko súvisí so sociálnymi zručnosťami a samostatnosťou
- obsahuje mieru sústredenia, ako sa dieťa dokáže danej činnosti venovať, ako pri tom dokáže odolávať rušivým vplyvom
- motivácia (chuť, záujem, zaujatie, zvedavosť)
- schopnosť pracovať samostatne a dokončiť začatú činnosť, aj keď sa dieťaťu spočiatku nedarí.

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

sociálne dôvody

- deti pochádzajúce zo SZP nedostávajú dostatočné podnety na ich celkový rozvoj, bežnou skutočnosťou je, že tieto deti nenavštevujú materskú školu, aj napriek tomu, že ju v svojom okolí majú
- nedostatočná úroveň ovládania vyučovacieho jazyka – deti pochádzajúce z bilingválneho prostredia nerozvíjajú komunikačné zručnosti vo vyučovacom jazyku
- deti, ktoré nie sú schopné rešpektovať štandardné normy správania – do tejto kategórie môžem zaradiť deti, ktoré sú sociálne neskúsené, alebo výchovne zanedbané. Pre ne môžu byť nároky na rešpektovanie a osvojenie školských pravidiel príliš veľké a dezorientujúce
- deti, ktoré nie sú schopné sa primerane presadiť a komunikovať – ide o deti introvertné, hanblivé, ktoré sú pasívne, vyhýbajú sa komunikácii

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

biologické dôvody

- zlý zdravotný stav – do tejto kategórie môžeme zaradiť deti choré a zdravotne oslabené; tieto deti často vymeškávajú dochádzku, bývajú unavené (mnohokrát aj vplyvom liekov), veľa času im potom zaberie dobratie zameškaného, čo znižuje ich šance na úspešný vstup do školy
- posúdenie somatického vývoja a zdravotného stavu je v kompetencii lekára, v niektorých prípadoch je ale potrebné, aby odporučil podrobnejšie psychologické, psychiatrické, neurologické, prípadne iné odborné vyšetrenie

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

psychické dôvody

- **pozornosť** – dieťa s pomalším zrením CNS nevie dlho vydržať pri jednej činnosti, veľmi rýchlo sa unaví, ľahko prenesie svoju pozornosť na dianie okolo – vzhľadom k tomu často nevie čo a ako má v danú chvíľu robiť, rezignuje, prestane pracovať, prípadne robí chyby, pokiaľ kvôli nepozornosti nezačne plniť zadanú úlohu včas, pracuje nesystematicky, alebo nestíha, potom sa môže stať, že nedokončí diktát, matematické príklady a časové limity v ňom navodzujú stres; môže cítiť bezradné, stratené až menejcenné, vyučovanie sa stáva preňho vyčerpávajúce po psychickej aj fyzickej stránke, je unavené a stráca motiváciu

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

psychické dôvody

- *sluchové vnímanie* - sluchové vnímanie má v predškolskom veku zásadný význam pre vývoj reči, oslabené sluchového vnímanie môže viesť k problémom s čítaním, písaním a zapamätávaním si, k neschopnosti zapamätať si obsah prečítaného ale i počutého; oslabené sluchové vnímanie tvorí podklad pre poruchu učenia – dysortografiu, nepriaznivo sa však môže premietiť aj do dyslexie, dieťa má problémy s priradením fonémy k písomnému symbolu

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

psychické dôvody

- *zrkové vnímanie* – úroveň zachytenia a spracovania zrkových vnemov v predškolskom veku významnou mierou poznamenáva nie len jeho čitateľské zručnosti; oneskorené zrkové vnímanie ovplyvní úspešné zvládnutie čítania a písania písmen, slabík, slov, číslic a čísel; oslabené zrkové vnímanie je podkladom pre poruchu učenia – dyslexiu, má ale súvislosť aj s dysortografiou (premieta sa do opisu a prepisu, písania formou diktátu a jeho kontroly) a dyskalkúliou

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

psychické dôvody

- o *grafomotorika* – oslabenie jemnej motoriky a grafomotoriky môže mať u dieťaťa v školskom veku za následok ťažkosti pri osvojovaní si tvarov písmen, plynulosti ťahu pri písaní, prisilného alebo prislabého tlaku na podložku, nepravidelnej veľkosti a sklonu písma, zníženej rýchlosti písania, vysokej chybovosti, nečitateľnosti písma čo má často za následok ťažkosti pri učení sa z vlastných poznámok; oslabená motorika je podkladom pre poruchu učenia – dysgrafiu

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

pracovná nezrelosť – ak má byť dieťa v škole úspešné, potrebuje dostatočnú zrelosť pre plnenie úloh, cieľavedomosť, vytrvalosť a schopnosť dokončiť činnosť

emočná nezrelosť – dieťa nie je schopné byť určitý čas mimo rodinu, nevie sa upokojiť, keď pri sebe nemá mamu, je plačlivé

logopedické problémy – pokiaľ dieťa nesprávne vyslovované hlásky aj nesprávne počuje, respektíve nedokáže sluchom správne zle vyslovenú hlásku rozlíšiť, bude svoju zlú výslovnosť prenášať aj do písomného prejavu; prípadné dyslálie by mali byť upravené ešte pred vstupom do školy

Príčiny nedostatočnej úrovne školskej spôsobilosti

nedostatočná úroveň matematickej predstavivosti – problémy vznikajú, ak dieťa nemá dostatočne vytvorenú predstavu čísla, neorientuje sa v číselnom rade, nepozná pojmy ako prvý – posledný, pred – za – v strede, pridaj – odober, väčší – menší

pamäťové ťažkosti – primeraná úroveň pamäťových schopností je nevyhnutným predpokladom úspešného učenia; problémy so zapamätávaním, uchovávaním a vybavovaním si informácií môžu výrazne ovplyvniť úspešnosť dieťaťa v škole

podpriemerná inteligencia – nedá sa predpokladať, že o rok, resp. po odklade bude inteligencia dieťaťa vyššia, ale bude porovnávané s deťmi mladšími o rok, čím bude jeho pozícia v triede určite lepšia

Posudzovanie školskej spôsobilosti

- obvykle sa posudzuje v dvoch etapách
- prvá etapa, screeningová, je realizovaná lekármi, učiteľkami materských škôl alebo učiteľkami priamo pri zápise do školy
- druhá etapa - v prípade nejakých pochybností sa odporúča podrobnejšie vyšetrenie v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

Depistáž

- cieľom je zmapovať aktuálnu úroveň kognitívnych schopností a zručností a tým včas identifikovať deti, ktoré vykazujú znaky nerovnomerného psychického a osobnostného vývinu
- včasná identifikácia týchto detí napomôže k optimalizácii ich prípravy k zaškoleniu a tým u nich zníži predpoklad odkladu povinnej školskej dochádzky, prípadne pomôže zabrániť možným ťažkostiam a neúspechu v škole

Akceleračný program pre predškolákov

cieľ - zvyšovanie kompetencií detí pred vstupom do školy

cieľová skupina - deti, ktoré navštevujú materskú školu s odloženým plnením povinnej školskej dochádzky, s nerovnomerným vývinom pred vstupom do školy a pedagogickí zamestnanci materskej školy, ktorí s týmito deťmi pracujú

- vychádza zo zistení depistážnych vyšetrení, ako aj z informácií získaných od pedagógov materských a základných škôl
- vychádza z aktuálneho stavu legislatívy v školstve a z nej vyplývajúcich úloh týkajúcich sa realizácie programov podporujúcich optimálny vývin detí

Akceleračný program pre predškolákov

- prípravná fáza realizácie programu je v decembri, kedy sa realizujú depistážne vyšetrenia a analyzujú jednotlivé požiadavky škôl
- samotná realizácia prebieha v mesiacoch január – jún. realizuje sa 10 stretnutí s časovou dotáciou 45 minút priamo v priestoroch materskej školy

Akceleračný program pre predškolákov

Obsahová náplň programu

- 10 stretnutí so stabilnou štruktúrou
- aktivity sú zamerané na rozvoj perceptuálno – motorickej, kognitívnej a sociálno – emocionálnej oblasti.
- s pribúdajúcim počtom stretnutí sa náročnosť jednotlivých aktivít zvyšuje
- počas jednej didaktickej aktivity sa snažíme komplexne rozvíjať čo najviac oblastí, preto sa navzájom prelínajú
- ďalším cieľom aktivít je, aby sa deti spontánne prejavili a cítili sa v skupine dobre
- cvičenia realizujeme s využitím pracovných listov, LEGO DACTA, magnetickej tabule a hrou v priestore

Akceleračný program pre predškolákov

- **Úvod stretnutia** - každé stretnutie po privítaní a navodení pozitívnej atmosféry začína rozcvičkou
- **Vizuomotorika, grafomotorika**
- **Zrakové vnímanie**
- **Priestorová a pravo-ľavá orientácia**
- **Vnímanie času**
- **Sluchové vnímanie**
- **Matematické predstavy**
- **Reč a myslenie**
- **Pamäť**
- **Uvoľňovacie cvičenie**
- **Záver stretnutia**